

Claves económicas e de manexo na recría de xovencas

Poñemos o foco na importancia da recría na nosa granxa e ofrecemos algunhas estratexias para o seu manexo adecuado tendo en conta a súa repercusión na produción final de todo o rabaño.

Alfonso Goris Pereiras

Xefe de Alimentación Animal
Cooperativas Lácteas Unidas, SCG

INTRODUCCIÓN

Os principais obxectivos de criar xovencas nunha granxa son repoñer as vacas descartadas (reposición) e o progreso xenético dos animais (plan de selección e mellora xenética). A recría supón un custo considerable, normalmente é o 2.º en importancia despois da alimentación e pode chegar a representar entre un 15 % e un 20 % do total dos custos.

A produción das vacas de 1.ª lactación é clave e terá un impacto significativo na produción final de todo o rabaño, tendo en conta que as primíparas adoitan ser o grupo máis numeroso dos animais que se moxen.

Os obxectivos dun plan de recría serían:

- Optimizar o manexo e a alimentación das xatas e que poidan alcanzar o potencial xenético para o que estaban programadas ao nacemento.
- Criar unha xovenca da máis alta calidade posible, ao menor custo posible, minimizando a mortalidade e a morbilidade.

A estratexia é acurtar o tempo ata o primeiro parto e a primeira lactación e reducir os gastos necesarios, sin detrimento para o futuro potencial produtivo.

As metas recomendadas son conseguir unha idade ao parto entre 21-23 meses, cun peso despois do parto dun 85 % do peso maduro da granxa en cuestión. Para iso temos que inseminar cun 55 % do peso maduro, entre os 12-14 meses de idade.

PESO AO PARTO

O 85 % do peso maduro non é ningún capricho, hai moitos estudos que así o demostran. Unha xovenca que pare demasiado baixa de peso daralle prioridade á partición de nutrientes no crecemento durante o primei-

ro parto a expensas do rendemento en leite; pola contra, unha xovenca máis obesa terá respostas metabólicas posparto similares ás das vacas adultas que paren gordas, cun maior contido en graxa corporal e un risco alto de enfermidades (cetose, fígado graxo, distocias...) e unha menor produción de leite.

IDADE AO PARTO

A idade ao parto e as taxas de renovación ou de descarte son dos factores principais que afectan os custos da recría, xa que estes afectan ao número de xatas que deben criarse para manter o tamaño do rabaño.

O cadro da dereita resume o número de xatas que deben manterse en varios niveis de reposición do rabaño e as diferentes idades ao primeiro parto (ex.: rabaño de 100 vacas).

Taxa de reposición (%)	Idade ao primeiro parto (meses)							
	22	24	26	28	30	32	34	36
20	40	44	48	51	55	59	62	66
22	44	48	52	56	61	65	69	73
24	48	53	57	62	66	70	75	79
26	52	57	62	67	72	76	81	86
28	56	62	67	72	77	82	87	92
30	61	66	72	77	82	88	94	99
32	66	70	76	82	88	94	100	106
34	69	75	81	87	94	100	106	112

Cando a idade ao parto aumenta, incrementase a necesidade de tempo de estancia no grupo de recría, a súa alimentación, man de obra e manexo. As xovenas que

paren cedo, en principio pasan máis tempo da súa vida producindo leite que as que paren tarde, polo que presentan maiores producións vitalicias. Necesítase un ►►

EQUILIBRADO

NUTRITIVO

basic

Saco 25 kg
Saco 10 kg

élite

Saco 25 kg

premium60

Saco 25 kg

tató

LA GAMA DE **LECHES MATERNIZADAS**
MÁS COMPLETA

T. 981 519 920
delagro@delagro.org · www.delagro.org

► AS VANTAXES DE BAIXAR A IDADE AO PARTO SON CLARAS, PERO SE A BAIXAMOS TEMOS QUE AUMENTAR A GANANCIA DE PESO DIARIA

grande investimento para criar as xovencas dende o nacemento ata o momento do parto, e canto antes entren as xovencas a formar parte do rabaño leiteiro, antes retornarán o investimento inicial. Unha maior idade ao primeiro parto incrementa dramaticamente os custos da reposición. O número de xovencas de substitución necesarias para manter o tamaño do rabaño medra cando atrasamos a idade ao primeiro parto (ver táboa), co consecuente posible déficit en número de animais dispoñibles, ou ben o posible problema en canto a instalacións e confort animal por amoreamento.

Este aumento en variables de ingreso pode ser tan grande como un 50 % ou máis en situacións extremas. Un exemplo desta magnitude sería a comparación dun establo cun 26 % de reposición e unha idade ao parto de 22 meses con outro que ten 38 % de reposición e unha idade ao parto de 30 meses. A primeira explotación necesitaría 53 xatas no grupo de

recria, mentres que a segunda requiriría 106, o dobre de xatas só para manter un tamaño de rabaño constante de 100 vacas. Os custos para a cría destas xatas extra ou suplementarias poden ser tremendos e representan unha diferenza importante no potencial de ganancias de cada granxa.

As vantaxes de baixar a idade ao parto son claras, pero se baixamos a idade temos que aumentar a ganancia de peso diaria. Se nos poñemos de meta un obxectivo de 21 meses, hai que ter en conta que necesitaríamos ganancias medias de peso próximas aos 900 g/día desde o nacemento ata o parto. Para reducir a idade ao primeiro parto aos 21 meses, deberíamos reducir a idade ao primeiro servizo aos 11-12 meses, para o que serían necesarias ganancias diarias superiores aos 900 g diarios antes da puberdade co fin de lograr os obxectivos de peso á primeira inseminación. Isto non é gratis nin sinxelo, necesita dun manexo e unha alimentación excelentes.

Nos últimos anos houbo unha tendencia dentro do sector en acelerar as taxas de crecemento e reducir a idade ao parto; con todo, o que nos estamos atopando en moitos casos son animais alimentados para parir a 25-26 meses, mesmo máis, manexados para parir a 22, o que produce xovencas inmaturas ao parto cos problemas xa mencionados; ou viceversa, animais alimentados para parir a 22 meses, con altas ganancias de peso e que son manexados para parir a 25-26 meses ou máis, o que produce animais sobrecondicionados, con problemas metabólicos, distocias e menor produción. O problema en ambos os casos é que as medicións obxectivas, tales como pesos e alturas, non se realizan rutinariamente.

En xeral, as xovencas son seleccionadas para a reprodución baseándonos en parámetros como a idade ou algunha característica fenotípica (como a altura á grupa/cruz) e, ás veces, unha combinación de ambos os enfoques, outras veces son inseminadas polo simple feito de estar no curral de inseminación e case nunca se fai en función do seu peso con relación ao peso maduro da granxa.

Unha maior idade ao primeiro parto incrementa dramaticamente os custos da reposición

► O MANEXO E A ALIMENTACIÓN SON CLAVES PARA MAXIMIZAR A SAÚDE DOS ANIMAIS E A PRODUCCIÓN NA 1.ª LACTACIÓN

MONITOREO DAS GANANCIAS

Avaliaremos a eficiencia e o rendemento na cría de xovencas segundo dous tipos de parámetros, ambos estreitamente relacionados:

1. **Parámetros reprodutivos:** o cumprimento dos valores obxectivo permitíranos obter as idades desexadas ao primeiro parto e, por tanto, non alargar un período improdutivo como é o da recría máis aló do estritamente necesario.
2. **Parámetros de crecemento e desenvolvemento:** o cumprimento dos valores obxectivo permitíranos obter os pesos, medidas e condicións corporais óptimas para conseguir producións satisfactorias na fase lactante dos animais.

Parámetros de crecemento e desenvolvemento

Os parámetros de crecemento e desenvolvemento cos que deberemos traballar son os seguintes:

- peso corporal
  - altura á grupa (sacro) ou á cruz
  - condición corporal
- a) O peso corporal a certa idade é o criterio máis comunmente utilizado para avaliar o crecemento das xovencas, aínda que non debe ser o único criterio, xa que o peso corporal por si só non reflicte o estado nutricional das xovencas.
  - b) Deben efectuarse tamén medidas do crecemento esquelético, como a altura á grupa ou á cruz.
  - c) A medida da condición corporal pode tamén ser utilizada para avaliar os programas de alimentación. As xovencas non deberían presentar unha condición corporal superior aos 2,5-2,75 puntos durante o período dos 3 meses de idade á puberdade. Despois desta e ata antes da inseminación, o desexable para unha óptima fertilidade é unha condición corporal de 2,75-3. No momento do parto, o aceptable é unha condición corporal de 3,25-3,5.

Cando avaliamos todos estes parámetros conxuntamente, conseguimos algo máis que cuantificar pesos e alturas, conseguimos a caracterización do crecemento e da composición corporal.

Un dos puntos críticos na recría de xovencas é lograr unha composición e condición corporais adecuadas ao parto. O máis complicado no crecemento acelerado é aumentar a deposición de proteína sen aumentar de maneira desproporcionada a deposición de graxa. En xeral recoméndase a monitorización dos parámetros de crecemento e desenvolvemento das xovencas, como mínimo, en tres ocasións:

- á desteta
- á inseminación
- ao parto

Na práctica diaria hai que ter en conta que non todas as granxas son iguais, un programa de recría ten que ser dinámico e saber adaptarse a cada situación particular.

Os obxectivos en cada granxa van ser distintos, temos que priorizar e saber establecer os pescozos de botella particulares e en función destes establecer o plan.

Un plan de recría debe realizar:

- unha auditoría completa de todo o proceso e obtención de datos,
- establecer un plan de acción a curto e medio prazo,
- realizar un monitoreo e seguimento para comprobar que se cumplan os obxectivos marcados.

A recría de xovencas é un proceso susceptible de melloras, principalmente en tres direccións distintas:

1. **Saúde:** conseguir animais cun maior status sanitario, minimizando morbilidade e mortalidade.
2. **Crecemento e desenvolvemento:** conseguir animais con mellores tamaños, pesos e estaturas, e consequentemente máis produtivos, en especial na primeira lactación.
3. **Rendibilidade:** optimizar e recortar os custos innecesarios asociados á reposición.

Gran parte destes obxectivos poden conseguirse con simples pautas rutineiras de manexo nas distintas áreas de traballo, como son as de alimentación, saúde, manexo, confort e programa reprodutivo, en todos os grupos de pesos e idades. Con todo, deben introducirse unhas pautas de seguimento do rendemento nos parámetros de crecemento e

desenvolvemento para controlar os nosos obxectivos, coa finalidade de aplicar os cambios necesarios no caso de que os resultados non sexan satisfactorios.

RESUMO

- Os obxectivos de crecemento (idade e peso ao parto) optimizan os custos, así como a partición de nutrientes durante a 1.ª lactación, o que permite un óptimo rendemento leiteiro.
- Factores de manexo e alimentación son claves para maximizar a saúde dos animais e a produción na 1.ª lactación.
- Para lograr unha composición corporal ao parto que non comprometa o equilibrio enerxético posparto e o rendemento leiteiro e permita unha idade temperá ao 1.º parto, a xovenca debe:
  - ser inseminada co 55-60 % do PM,
  - lograr un peso do 82-85 % do PM despois do parto.
- Debemos conseguir xovencas maduras ao parto e isto só se pode lograr cun monitoreo obxectivo nos puntos críticos durante todo o proceso de recría.
- Se non se permite que a xovenca alcance o crecemento requirido en tamaño e peso antes do parto, esta quedará encerrada nunha vida de baixo rendemento produtivo, xa que non poderá expresar todo o seu potencial.
- A monitorización do crecemento e a produción de leite en lactación son clave para saber se o noso programa de recría está a conseguir os obxectivos marcados. ■